

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ
и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузахъ» зыфиорэр
А. И. Гавриловым фэгъэшъошэгъэным ехылаагъ

Адыгэ Республикэм ыпашъхъэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэ-
щырилэхэм фэшл медалэу «Адыгеим и Щытхъузахъ» зыфило-
рэр Гаврилов Александр Илья ыкъом — Пшызэ шьолъыр
энергетикэмрэ электрификациемрэкӀэ иакционер обществэ иге-
неральнэ директор фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ
ТХЪАКӀУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
гъэтхалэм и 31-рэ, 2016-рэ илээс
N 35

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ
и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузахъ» зыфиорэр
Р. Ю. НэмытӀэкъомрэ Л. Хь. Цыппенковамрэ
афэгъэшъошэгъэным ехылаагъ

НаукэмкӀэ, ӀэпӀэсэныгъэшхо зыхэль кадрэхэм якъэгъэхъа-
зырынкӀэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрӀэхэм ыкӀи илээсыбэ
хъугъэу Ӏоф зэрӀӀэрэм афэшл медалэу «Адыгеим и Щытхъу-
захъ» зыфиорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

НэмытӀэкъо Розэ Юсыф ыпхъум — филологии шӀэныгъэ-
хэмкӀэ докторым, апшӀэрэ сэнэхъат гъэсэныгъэ ягъэгъоты-
гъэнымкӀэ федеральнэ къралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ
къралыгъо университетым» урысыбзэмкӀэ икафедрэ ипро-
фессор;

Цыппенкова Людмилэ Хъазрэт ыпхъум — филологии шӀэ-
ныгъэхэмкӀэ кандидатым, апшӀэрэ сэнэхъат гъэсэныгъэ ягъэ-
гъотыгъэнымкӀэ федеральнэ къралыгъо бюджет учреждениеу
«Адыгэ къралыгъо университетым» бзэшӀэныгъэмкӀэ икафедрэ
ипрофессор.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ
ТХЪАКӀУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
мэлыльфэгъум и 1, 2016-рэ илээс
N 38

Ныбджэгъу лъаплӀэхэр!

2016-рэ илээсым иятӀонэрэ илээсныкӀо кӀэтхэгъу уахътэр
едгъэжыагъ.

«Адыгэ макъэр» мэзи 6-рэ (бэдзэогъу мазэм щегъэ-
жыагъэу тыгъэгъэзэ мазэр хэтэу) кышъуфӀклоным фэшл
кӀэтхалкӀэу лышъуытхъэр мыщ фэдэщтых:

Индексэу 52161-рэ зилӀэу тхъамафэм 5 кыдӀэкӀырым
сомэ 808-рэ чӀапыч 74-рэ;

Индексэу 52162-рэ зилӀэу заом ыкӀи ӀофшӀэным яветеран-
хъу фэгъӀотэныгъэ зилӀэхэм сомэ 790-рэ чӀапыч 62-рэ.

Къалэу Мыекъуапэ щыпсӀэхэрэм шъуналэ тешъотӀэгъадзӀ!

Мыекъуапэ дэт хъызмэтшӀаплӀэхъу, организациехъу, уч-
реждениехъу корпоративнэ шыкӀлэм тетэу гъэзет экзепляр
15-м кышъымыкӀэу кызытхыкӀытхъэр редакцием сомэ
200-кӀэ шыкӀэтхэнхэ алӀӀыкӀытхъэр.

Университетхъу, институтхъу, еджаплӀэхъу корпоративнэ
шыкӀлэм тетэу гъэзет экзепляр 15-м кышъымыкӀэу кы-
зытхыкӀхъэр редакцием сомэ 150-кӀэ шыкӀэтхъуытхъэр.
Мыхэм кыратхыкӀырэ гъэзетхэр ялофшӀаплӀэмэ редакци-
ем афицӀэжытхъэр.

Ныбджэгъу лъаплӀэхэр,
шьукӀатх лъапкӀ гъэзетым!Нэбгыри 151-мэ
ателъытагъэу

Мыекъопэ къралыгъо технологическӀэ универси-
тетым джыри изы общежитие тыгъуасэ Мые-
къуапэ кышъызылӀахыгъ.

Ащ фэгъэхъыгъэ зехӀхъэм
АР-м и Лышъхъэу ТхъакӀушынэ
Аслъан, УФ-м и Федеральнэ
ЗӀлукӀэ ФедерациемкӀэ и Со-
вет хэтэу ХъопсӀэрыкӀо Му-
рат, АР-м и Къралыгъо Совет
— Хасэм и Тхъаматэу Влади-
мир НарожнӀэр, ащ игуадзӀэу
Ӏэщэ Мухъамэд, АР-м и АпшӀэ-
рэ Хыкум и Тхъаматэу Тра-
хъо Аслъан, министрэхэм я
Кабинет хэтхэр, федеральнэ
ыкӀи республикӀэ ведомствэ-
хэм, къулыкӀухэм япӀащӀхэр,
нэмыкӀхэр.

ПстӀумэ апӀэу унакӀлэм пае
еджаплӀэм шылажӀэхэрэм стун-
дентхэм кыфӀагушӀуагъ АР-м
и Лышъхъэу, Мыекъопэ къралы-
гъо технологическӀэ универси-
тетым икӀащакӀоу ыкӀи иапӀэ-
рэ ректорэу ТхъакӀушынэ Ас-
лъан.

— АпшӀэрэ еджаплӀэр гъэ-
хъагъэхэмкӀэ ыпӀкӀэ лыкӀотӀэн
фае, — кылуагъ ащ. — Мы
общежитиер университетым изы
хӀхъоныгъэ инӀэу пльӀтӀэн пльӀэ-
кытхъэр. ПстӀумэ апӀэу ащ ишӀын
хӀлӀэжыагъэхэм, анахъэу зила-
хышхо кышъызылӀхъэгъэ сен-
наторэу ХъопсӀэрыкӀо Мурат,
«тхъашъуегъӀэпсӀэу» яслӀомэ сшӀо-
гъу. Общежитиер университе-
тым иаужырӀэ хӀхъоныгъэ мы-
хъунӀэу тӀэгъуагъ. Мы апшӀэрэ
еджаплӀэр къралыгъуагъэхэм
республикӀэм иэкономикӀэ хӀхъо-
ныгъэхэр ышӀынхэм непӀэ
ялахышӀу халъхъэш, тапӀкӀи
ар лыкӀотӀэнӀэу тӀэгъуагъ. ЗӀкӀэ-
ми псауныгъэ пытӀэ ялӀэнӀэу, ягу-
хӀлӀхэр кърӀадӀхъунхъу сафӀэ-
лӀагъ.

Джащ фӀэдӀэу унакӀлэм пае
университетым кыфӀагушӀуа-
гъэх АР-м и Парламент и Тхъа-

матэу Владимир НарожнӀэр, ащ
игуадзӀэу Ӏэщэ Мухъамэд, АР-м
и АпшӀэрэ Хыкум и Тхъама-
тэу Трахъо Аслъан, Адыгэ къралы-
гъо университетым ирек-
торэу ХъунӀэго РӀэщӀдэ, респуб-
ликӀэм имуниципальнэ образо-
ваниехэм япӀащӀхэм ащыщхэр.

Мыекъопэ къралыгъо техно-
логическӀэ университетым ирек-
торэу КъуижӀэ Саидэ пстӀумэ
ауж гушӀыр зештӀэм, ӀӀкӀыб
къралхэм, СНГ-м иреспубликӀэ
хэм, Адыгеим игъунӀэгу
субъектхэм кырыкӀыгъэу мы
апшӀэрэ еджаплӀэм шӀэныгъэ
щызызыгъэгъотымэ зышӀоигъо-
хэм япӀащӀэу илӀэс кърӀэ
зӀрӀахъорӀэм ыпӀкӀэ кыкӀыкӀэ,
джыри зы общежитие лӀэшӀэу
зӀрӀащӀкӀэщыгъэхэр кышӀыгъэ-
щыгъ, зӀкӀэ ащ ишӀын зилахъ
кышъызылӀхъагъэхэм «тхъа-
шъуегъӀэпсӀэу» къарилуагъ. Ащ
ыужым АР-м и Лышъхъэ об-
щежитием илункӀыбзӀ ӀӀкӀыб
кърал кыкӀыгъэ студентэу
университетым щеджӀэхэрэм
ащыщ ритыгъ.

Мы унӀэр зыщӀащыгъэ чы-

плӀэм 1954-рэ илӀэсым шагъэ-
уцугъэу Мыекъопэ лесомеха-
ническӀэ техникумым иобше-
житие щытыгъ. 1994-рэ илӀэ-
сым ар Мыекъопэ къралыгъо
технологическӀэ институтым
кыратыжыгъагъ, ау жъы
зӀрӀахъуагъ, учӀэсынкӀэ зӀ-
рӀащынагъом ыпӀкӀэ кыкӀыкӀэ,
2004-рэ илӀэсым кышъыуб-
лагъэу агъэфедӀжыщыгъӀэп.
Мыекъопэ къралыгъо техно-
логическӀэ университетым зы-
зӀриушӀомбгъурӀэр, общежи-
тие зӀрищыкӀагъэр кыда-
лӀытӀэзӀ, ащ иучредителӀэу
УФ-м гъэсэныгъэмрэ шӀэны-
гъэмрӀкӀэ и Министерствэ
2014-рэ илӀэсым сомӀ мил-
лион 210-рэ мини 154-м ехъу
кытӀупщыгъ. АщкӀэ общежитие-
жъэу щытыгъэм ылапсӀэ агъэ-
пыти джы кызылӀахыгъэр кы-
шӀащыгъ. Ар этажищӀэу зӀтет,
кватратнӀэ метрӀэ мини 4,75-
рэ мӀахъу, нӀбгыри 151-мэ ате-
лӀытагъ.

ТхъакӀушынэ Аслъан КъуижӀэ
Саидэ, университетым иректор
игъусӀэу лентӀэ пльыжыыр зы-
зӀеупӀкӀым ыуж, общежитиер
кыкӀылуагъ, студентхэм псӀэу-
кӀэ амалӀэу афагъэхъащыгъэ-
хэр зӀригъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ.
Обще-
житиер ежъ университетым
имызакъоу, стадион шъхъалӀэ-
ми, физкультурнӀэ-оздорови-
тельнӀэ комплексым апӀэблагъэу
агъэуцугъ, лӀӀхъаным диштӀэ-
рэ пстӀумкӀи зӀтегъӀӀӀӀӀӀӀӀ.
ӀӀкӀыб къралхэм, СНГ-м ирес-
публикӀэхэм, гъунӀэгу субъект-
хэм кырыкӀыгъэхэр ары на-
хыбӀэу ащ щыпсӀэушӀхэр, ау
ахэм ямызакъоу, республикӀэм
щыщӀэу, общежитие зыщыкӀа-
гъэхэм мыщ псӀӀӀӀӀӀ кышӀа-
ратыщт.

АР-м и Лышъхъэ ылӀӀэ-
гъуагъэм лӀӀшӀэу зӀригъӀӀӀӀӀ-
гъэр кышӀыгъӀӀӀӀӀ, студент-
хэм яеджӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ.
ри, гъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ,
дӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ,
зӀщыпсӀэушӀхэри зӀрӀӀӀӀӀӀӀ-
псыхъагъэхэм осӀэ ин кыфи-
шыгъ.

ХЪУТ НӀфсӀт.

СурӀтхэр А. Гусевым тыри-
хыгъӀӀӀ.

Лэшлэгъуитлү хьурэ гьогу къэзыклүгъэ сымэджэщ

Краснодар краим иклиническэ сымэджэщү N 1-у профессорэ С.В. Очаповскэм ышлэ зыхьырэр кызылүахыгъэр ильэс 200 зэрэхьыгъэр мы мафэхэм хагъэуэфыкыгъ.

Ащ фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхьыу шылагъэм хэлэжъагъэх УФ-м псауныгъэр къэухьымэгъэнымкIэ иминистрэу Вероника Скворцова, Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ Тхьаклүшынэ Аслъан, Краснодар краим игубернаторэу Винамин Кондратьевыр, федеральнэ гупчэм ыкIи шьолпырхэм къарыкыгъэ хьакIэхэр, медицинэм илофышлэхэр, нэмыкIэхэри. АР-м и Лышхъуэ игъусагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, республикэм и Апшъэрэ Хьыкум и Тхьаматэу Трахьо Аслъан, Адыгеим псауныгъэр къэухьымэгъэнымкIэ и Министертвэ ипашъу Мэрэтыкыо Рустем.

Вероника Скворцовам зэхьым пэублэ псалъэ кыщишызэ зимэфэкI хэгъэуэфыкырэ пстэуми игуапэу къафегушлугъ. Пшызэ шьолпырым кышыцэуахыгъэ апэрэ Iзэплэ учреждением гьогу шлагъо кызыериклүгъэр, непэ анахь мэхъанэшхо зилэ сымэджэщхэм зэрэщыщыр кыыхыгъэщыгъ. Илъэсым кыкIоцI нэгырэ мин 500-м ехьумэ мыщ

щялазэх, операции кынхэр щашых, цыфхэр къагъэнэжых. Джырэ уахътэм медицинэм илъэныкыо 52-мкIэ сымэджэщым Iоф ешлэ. Iзэплэм ибаиныгъэ шхьалэр коллектив зегурыложьыр ары. Ащ пэцэныгъэ дызэрехъэ опытышхо зылэклэлэ врач Iэпэласэу Владимир Порхановым.

Мы аужырэ илъэсхэм псауныгъэр къэухьымэгъэным иучреждение хэхьоныгъэшлүхэр ышыгъэх, аужырэ шапхэхэм адиштэу зэтырагъэпсыхьагъ. Илъэсым кыкIоцI къаолIэрэ нэгырэ мин пчъагъэхэм зэрылазэхэрэм, япсауныгъэ, ящылэныгъэ кызыраухьумэрэм даклоу, сымэджэщыр научнэ гупчэу щыт. Учреждением тапэкли хэхьоныгъэхэр ышлынхэмкIэ амалышлүхэр зэрэлэклэлэхэр федеральнэ министрэм кылуагъ. Дэгъоу зипшъэрылхэр зыгъэцэкIлэр Iофышлэ залэмэ УФ-м псауныгъэр къэухьымэгъэнымкIэ и Министертвэ и Щытхуэ тхылъ афигъэшхошагъ.

Адыгеим щыпсэухэрэм ацIэклэ зимэфэкIхэм афегушлугъ АР-м и Лышхъуэ Тхьаклүшынэ

Аслъан. Лэшлэгъуитлү хьугъэу цыфхэм япсауныгъэ, ящылэныгъэ къэзыухьумэрэ сымэджэщым илофышлэхэм сыдигъуи ящытхуэ арагъалозэ, япшъэрылхэр зэрагъэцэкIлэрэр, шлүшлагъэм ыкIи гукIэгүм ылапсэу зэрэщытхэр республикэм

ипашэ кыыхыгъэщыгъ. Медицинэм ылъэныкыокIэ республикэмрэ краимрэ зэпхыныгъэ пытэ азыфагу ильэу Iоф зэрэзэдашлэрэм, 2015-рз илъэсым Адыгеим щыц нэгырэ мини 4,5-м ехьумэ мы сымэджэщым зэрэщялэзагъэхэм мэхъанэшхо ритыгъ.

— Сымэджэщым кыкIлүгъэ ильэс 200-р тарихьым ипычыгъоу зэрэщытым даклоу, пшызэ медицинэм, наукэм хэхьо-

ныгъэу ашыгъэхэм ар алапсэу щыт. Мыщ Iоф шызышлагъэхэм ащыщыбэхэр Пшызэ шьолпырым имызакъоу, Урысыем дэгъоу шызэлъашлэх. Псауныгъэр къэухьумэгъэным иучреждение ищытхуэ языгъэлогъэ, зисэнэхьат хэшлыкышхо физилэ врачхэм аклырыпплэхэзэ, яопыт кызыфагъэфедэзэ, джырэ уахътэм мыщ Iоф шызышлэхэрэм япшъэрылхэр агъэцэкIэх. Операцие кынхэр щашых, цыф мин пчъагъэмэ япсауныгъэ зэтырагъэуцожьы, ащкIэ аужырэ шапхэхэм адиштэрэ медицинэ оборуованиер агъэфедэ. Сымэджэщым Iут специалистхэм Адыгеим иврачхэр упчIэжыгъу афэхьух, тистудентхэм мыщ интернатурэр ыкIи ординатурэр шаклун амал яI, ащкIэ инэу тышшүфэраз. Ныбджэгъу лъапIэхэр! Илъэс 200-м кыкIоцI сымэджэщыр лъэгэплэ инхэм анэсын ылъэкIыгъ, ау зэкIэмэ анахь шхьалэр цыфхэр кызырэшшүфэразэхэр ары. Псауныгъэ пытэ шьуилэу, шьуигъэхьагъэхэм къащымыкIлэу ыпэкIэ шьулпыкIотэнэу шьуфэсэлэ, — кылуагъ Тхьаклүшынэ Аслъан.

АР-м и Лышхъуэ иунашъокIэ сымэджэщым иврач шхьалэу Владимир Порхановым республикэм итын анахь лъапIэу, медалэу «Адыгеим и Щытхуэ-

зехь» зыфилорэр фагъэшхошагъ.

Илъэс 200 хьугъэу Iоф зышлэрэ сымэджэщыр Пшызэ шьолпырым итамыгъэу, ищытхуэу, шылэныгъэм игугъаплэу зэрэщытхэр кылуагъ нэужым гущылэ зыштэгъэ Винамин Кондратьевым. Мыщ Iут врачхэм, специалист ныбжыкIэхэм, нэмыкIхэм зэрафэразэр кыыхыгъэщыгъ.

— Шылэныгъэм анахь мэхъанэшхо щызилэр цыфым ипсауныгъ ары, ар къэухьумэгъэныр пшъэрылх шхьал. Экономикэ кыныгъохэм ямылпытыгъэу, мы лъэныкыомкIэ кыптефэрэр зэкIэ дгъэцэкIэщт, медицинэм иучреждениехэм зыпкы итэу Iоф ашлэнымкIэ Iэпылэгъу тафэхьушт, — кылуагъ краим игубернатор.

«Пшызэ шьолпырым псауныгъэр къэухьымэгъэнымкIэ изаслуженнэ IофышI» зыфилорэ щытхуэцIэр сымэджэщым илофышлэхэм ащышхэм аритыжыгъ. Джащ фэдэу УФ-м ФедерациемкIэ и Совет и Щытхуэ тхылъ зыфагъэшхошэгъэ В. Порхановым фегушлугъэх.

Краснодар щыкIогъэ мэфэкI зэхьхэр концерткIэ зэфашыжыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Курсхэр ны-тыхэм афызэхащэщтых

«Народнэ фронтым» ишъолпыр къутамэу Адыгеим щылэм «Iэнэ хьурае» мы мафэхэм зехишагъ. Гъэсэныгъэм епхыгъэу къэуцурэ гумэкIыгъохэр ащ кыщаIэтыгъэх, дэгъэзыжыгъэ хьунхэм пае анахьэу анаIэ зытырагъэтышхэр къагъэнэфагъэх.

Iофтхьабзэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ иминистрэу Хьуажь Аминэт, «Народнэ фронтым» ишъолпыр къутамэу Адыгеим щылэм ипашъу Юрий Гореховыр, психологиэ шлэныгъэхэмкIэ кандидатэу Евгения Денисенкэр, клэлаегъаджэхэр, нэмыкIэхэри.

УФ-м и Президентэу, «Народнэ фронтым» ипашъу Владимир Путиным унашъоу ышыгъэхэм ащыщэу пунктэу 7-р тиреспубликэ зэрэщягъэцэкIлэрэм «фронтовикхэм» анаIэ тырадзагъ. Ащ зэримыгъэрэзагъэхэм Iэнэ хьураем ипэублэ кыщаIауагъ. Унашъом кызыерилорэмкIэ, гъэцэкIэкIо къулыкъухэм «Народнэ фронтым»

илыкIохэр ягъусэу ны-тыхэм апае курсхэр зэхашэн фаеу ары, ау ар тиреспубликэ зэрэщамыгъэцэкIлэрэр «фронтовикхэм» Iофтхьабзэм кышыыхагъэщыгъ.

— Шьолпыр пэпчэ ежэ еклолэкIэу иIэм елытыгъэу межведомственнэ шлэныгъэ программэ ны-тыхэм апае агъэпсын ыкIи ар шылэныгъэм щыпхырашын фае, — кылуагъ муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» социальнэ политикэмкIэ и Комитет ипашъу Наталья Ткаченкэм. — Ны-тыхэм апае зэхатщэрэ курсхэм пшъэрылх гъэнэфагъэ яI. Ны-тыхэм пшъэдэкIыжыгъэу ялэр икьу фэдиэу къагурылоньыр, клэлэцIыкIухэмрэ ежъхэмрэ

азыфагу зэфыщытыкIлэу илпыр нахьышлүм ылъэныкыокIэ зэхьокIынуэ, гумэкIыгъоу зыхафэхэрэр тэрэзэу ыкIи псынклэу зэшлүахынхэм фэклонхэр ары.

«Iэнэ хьураем» кызырэщялуагъэмкIэ, ны-тыхэм апае зэхашэщт курсхэр шыкIлэ зэфэшхьафхэмкIэ агъэхьазырыштых. Очнэу, заочнэу, очнэзаочнэу е дистанционнэ шыкIлэм тетэу аклун алъэкIышт. Мы Iофшлэныр зэрифэшшүащэу зэхэщэгъэн зэрэфаер Iофтхьабзэм хэлэжъагъэхэм къалуагъ. Пстэуми апэу ащ лъэныкыо зэфэшхьафхэмкIэ укьэклолэн, программэр зэхэбгъэузон, нэужым планыр бгъэхьазырын зэрэфаер кыыхагъэщыгъ.

— Психологхэм, специалистхэм ялэпылэгъу зыщыкIэгъэ ны-тыхэм непэ тьауалэ, — игу-

щылэ кышыыхыгъэщыгъ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ иминистрэу Хьуажь Аминэт. — КIэлэеджакIохэм гумэкIыгъо яIэмэ, унагъом зегурымылоныгъэ илпымэ, дэгъэзыжыгъэ хьуным епхыгъэ Iофтхьабзэу еджаплэхэм ащызэхатщэрэр бэ. Сабыйхэм заулыжыныр цагъэзыным, гьогу занклэм темыкIынхэм афегъэхьыгъэуи специалистхэр адэлажъэх. Ны-тыхэм Iоф адэтшыныри зигъо Iофыгъохэм ащыщ. Курсхэу непэ тызтегушылэхэрэм мэхъанэшхо ялэу сэллытэ. Ахэм язэхэщэн фэгъэхьыгъэу министрествэм амалэу илэр ыгъэфедэщт.

Ны-тыхэм курсхэм егъэзы-

гъэкIэ агъэклонхэ алъэкIыштэп, ау ахэм мэхъанэу ялэр къагурылоном кызылулагъэхэр щэгугъых. Сайт, группэ зэфэшхьафхэр е нэмыкI шыкIлэхэр кызыфагъэфедэхэзэ, ны-тыхэр курсхэм ащагъэгъозэнхэу «Iэнэ хьураем» щызэдаштагъ. Мы Iофыгъом изэшохын игъэкIотыгъэу тегушылагъэх, пшъэрылхэхэри зыфагъэуцуужыгъэх. Гъэсэныгъэ тедзэм ылъэныкыокIэ непэ гумэкIыгъоу къэуцухэрэр джащ фэдэу «Iэнэ хьураем» щызэхафыгъэх.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгъ.

Бзэджэшлагъэхэм ахэхъуагъ

Урысые Федерацием и Следственнэ комитет иследственнэ Гъэlorышлaплэу Адыгэ Республикэм щылэм 2015-рэ илъэсэу икIыгъэм loфэу ышлагъэр зыщызэфыхьысыжыгъэ пресс-конференцие джырблагъэ кытыгъ. Ащ хэлэжыагъэх Гъэlorышлaплэм ипашэу Александр Глуценкэр, отделхэм япашэхэу Мамый Руслъан, Юрий Кузьминыр, Василий Лариныр, журналистхэр.

Александр Глуценкэм пэублэм кызырешлaгъэмкIэ, цыфхэм яшхьафитыныгъэ ыкIи яфитыныгъэхэр кэуэхумэгъэнхэмкIэ, бзэджэшлагъэхэр шыпкыагъэ хэлэу зэхэфыгъэнхэмкIэ Урысые Федерацием и Следственнэ комитет кыафигъэуцугъэ пшэарылхэр дэх имылэу агъэацIэх. 2015-рэ илъэсым Гъэlorышлaплэм анахэу ыналэ зытырыгъэтыгъэ loфыгъохэм ащыщых шыпкыагъэ хэлэу следствиер зэхэщэгъэныр, бзэджэшлагъэу зэрахьагъэм зизэрар кыахыгъэхэм хэбзэгъэуцугъэм кызырэдильтэу яфитыныгъэхэр кэуэхумэгъэнхэр, ахэм чIэнагъэу ашыгъэхэр икIоу кыафигъэгъэзжыгъэныр, ахэщэ кьолхьэ тын-ыхыныр ыкIи нэмыкI коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэхэр кыыхэгъэщыгъэнхэр, терроризмэ ыкIи экстремизмэ зыхэлэ бзэджэшлагъэхэм цыфхэр ащыухъумэгъэнхэр, нэмыкIхэри.

2015-рэ илъэсэу икIыгъэм бзэджэшлэгъэ 4958-рэ Адыгэ Республикэм кызырешлaгъэу Гъэlorышлaплэм ыгъэунафыгъ, 2014-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, а пчъагъэр процент 22,6-

кIэ нахьыб. УкIыгъэ loфэу ыкIи ащ фэдэ мурад ялагъэу 27-рэ агъэунафыгъ (процент 80-кIэ мы илъэсым нахьыб), ышлэгъэ ипсауныгъэ зэрар хьыллэрихыгъэу хьугъэ-шлэгъэ 53-рэ, ымышлэгъэ Iэклэуагъэу — 9, егъэзыгъэкIэ абгъодэхьагъэхэу — 9. Зыгорэм имылькыу кышлуатыгъуагъэу хьугъэ-шлэгъэ 1910-рэ агъэунафыгъ. 2014-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, а пчъагъэр проент 24-кIэ нахьыб. ГъэпцIагъэ зыхэлэ бзэджэшлагъэу 496-рэ, хьункIэн loфэу 88-рэ, автомобилыр loафыгъэу — 69-рэ.

2014-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, ахэщэ кьолхьэ тын-ыхыным ыльэныкьокIэ блэкIыгъэ илъэсым хьугъэ-шлэгъэу агъэунафыгъэр процент 267,1-кIэ нахьыб. Следственнэ Гъэlorышлaплэм илофышлэхэм уголовнэ loф 627-рэ кызылауахыгъ. 2014-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, а пчъагъэр процент 32,8-кIэ нахьыб.

Зыдэщылэр амышлэу цыфхэр зэрэклодыгъэм кыыхэкIэу хьугъэ шлэгъи 188-рэ, джащ фэдэу зыныбж имыкьугъэхэм альэныкьокIэ 111-рэ Гъэlorышлaплэм кыилэкIэхьагъ. Ащ фэдэ хьугъэ-шлэгъи 175-мкIэ уго-

ловнэ loфыр шагъэзыагъ (зыныбж имыкьугъэхэм альэныкьокIэ — 111).

А. Глуценкэм кызырешлaгъэмкIэ, криминалистикэм ыльэныкьокIэ полиграфыр кызылауагъэфедезэ ушэтын 37-рэ Гъэlorышлaплэм ригъэкIокIыгъ. УкIыгъэ loфхэм альэныкьокIэ уголовнэ loф 27-рэ кызылауахыгъ, ащ шыщэу зыдэщылэр зэрамышлэрэм кыыхэкIэу — 10. Мыщ фэдэ хьугъэ-шлагъэхэм нахьыбэрэмкIэ лъапсэ афэхурэр зэрешьауагъэхэм кыыхэкIэу унэгъо клоцым зэмызэгъыныгъэхэр кызыретаджэхэрар ары. Мы лъэныкьомкIэ уголовнэ loф 13-р Прокуратурэм фагъэхьыгъ.

Зыныбж имыкьугъэхэм бзэджэшлэгъэ 31-рэ зэрахьагъэу агъэунафыгъ. Iэтэхьо 30-мэ альэныкьокIэ уголовнэ loф 24-рэ кызылауахыгъ. Бзэджэшлагъэ зэрэдызэрахьагъэм кыыхэкIэу зы нэгырэм идунай ыхьожьыгъ.

Ахэщэ кьолхьэ тын-ыхыны нэшанэ зилэ хьугъэ-шлэгъэ 400 фэдиз Гъэlorышлaплэм кыилэкIэхьагъ, 228-мкIэ уголовнэ loф кызылауахыгъ. Ахэм ащыщых: ялэнатIэ кызылауагъэфедезэ ахэщэ кьалахыгъэу 148-рэ, ахэщэ кьалызыхыгъэ лыкIохэр

— 19, гъэпцIагъэ зыхэлэ кьуальхьэу 13.

Журналистхэм яупчIэхэм джэуапхэр кьаритыжхэзэ, Гъэlorышлaплэм ипашэ кызырешлaгъэмкIэ, оперативнэ-лхыхьун кьулыкьур ягъусэу зэрахьагъэ loфхьабзэм кьэгъэлъэгъонышлэхэр кыкIэклэуагъэх. Коррупционнэ нашанэ илэу, джащ фэдэу зэхэщэгъэ бзэджэшлэ купхэм альэныкьокIэ общественнэ мэхьанэ зилэ хьугъэ бзэджэшлагъэр кычIагъэщыгъ. Гушылэм пае, УФ-м щынэгъончъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум и Гъэlorышлaплэу АР-м щылэм полицием ыкIи очылхэм ялофышлэ нэгыри 8-р зыхэт зэхэщэгъэ бзэджэшлэ купым уголовнэ loфэу кьафызэлуихыгъэм ихэпллэн ыкIэм фэкIо. Адыгеим ыкIи Краснодар краим бзэджэшлэгъэ хьылэхэр ыкIи хьыллэ дэдэхэр ащызэрахьэнхэу ары зэхэщэгъэ бзэджэшлэ купым хэтхэм мурадэу ялагъэр. Хьыллэзещэ машинэхэм зэрашэнэу афагъэнэфэгъэ шапхьэхэм ашIокIыхэрэм ахэщэ кьуальхьэ кьалахыгъэ ахэм пэрыохьу ямылэу ягъогу тырагъахьэщыгъэх. Мы loфымкIэ нэгыри 6 агъэтIысыгъ, уголовнэ loфэу кьафызэлуахыгъэхэр следствием зэ-

хыфыгъ ыкIи хьыкумым Iэклигъэхьагъ.

Джащ фэдэу IэнатIэ зылыгъ ыкIи предприниматель нэгыри 6-мэ альэныкьокIэ уголовнэ loфэу кызылауахыгъэм следствиер хэплъагъ. Мыекьопэ кьэралыгъо технологическэ университетым иунэ игъэцэкIэжын пэлуагъэхьанэу щытыгъэ бюджет ахэщэу сомэ миллион 50-м ехьоу кьатлупшыгъэр ыпшээкIэ зигугъу кьэтшыгъэ зэхэщэгъэ бзэджэшлэ купым кызылэклигъэхьагъэу следствием кычIагъэщыгъ.

Ащ нэмыкIэу псауныгъэр кэуэхумэгъэным иучреждениехэм япэщэ ыкIи ялофышлэ нэгыри 5-мэ альэныкьокIэ уголовнэ loфхэр кызылауахыгъэх. Адыгэ Республикэм псауныгъэр кэуэхумэгъэнымкIэ и Министрствэ ибюджет ахэщэу сомэ миллиони 10-м ехур зэхэщэгъэ купым кызылэклигъэхьагъ.

УФ-м кощын loфхэмкIэ и Гъэlorышлaплэу Адыгэ Республикэм щылэм икьулыкьушлэ нэгыри 3-мэ альэныкьокIэ уголовнэ loфи 2-м хьыкумыр ахэплъагъ. Зэхэщэгъэ купым хэтхэм Iэклиб кьэралхэм кьарыкIыгъэхэм ахэщэ кьалахыгъэ, хэбзэнчъэу тхылхэр афагъэпсыщтыгъэх, визэ 35-рэ Iэклиб кьэралхэм кьарыкIыгъэхэм афашыгъ. Бзэджэшлэгъэ 44-мкIэ мыхэр агъэпщынэщтых.

IкIухым А. Глуценкэм кызырешлaгъэмкIэ, зыныбж имыкьугъэхэм хабзэм кызырэдильтэу яфитыныгъэхэр укьуагъэ мыхьунхэм пае чэщ-зымафэм кыкIоцI зэпымыоу loф зышлэрэ телефоным илиние пльырэу «Ребенок в опасности» зыфилорэр следственнэ Гъэlorышлaплэм кызызылауахыгъ. Илъэсым кыкIоцI упчIэ зэфэшхьафхэмкIэ гъогугъу мин 6-м кIахьэу цыфхэр мыщ кьытеуагъэх, ау Iэпылэгъу ящыкIагъэу зыпары агъэунафыгъэп.

КИАРЭ Фатим.

Сабыйхэр зэфэшхьафхэми ахэр тизэфэдэх

Аутизмэм епхыгъэ кьэбарыр цыфхэм алъыгъэ-Iэсыгъэным и Дунэе мафэ мэлыльфэгъум и 2-м хагъэунафыкIы. Дунаим шагъэунафыгъэ статистикэм кызырешлaгъэмкIэ, миллион 67-м ехур мы узым егъэгумэкIы. ГухэкI нахь мышIэми, а пчъагъэм илъэс кьэс хэхьо.

2008-рэ илъэсым кышчыулагъэу мы мафэр хагъэунафыкIынэу рагъэжыагъ. Пшэарыллэ шхьалэу ащ илэр аутизмэ зилэ цыфхэм Iэпылэгъу узэрэфэхьун фаер, ахэм афэгъэхьыгъэ кьэбарыр пстэуми алъыгъэлэсыгъэныр ары. Мы мафэм лекциехэм кьаджэх, буклет зэфэшхьафхэр кьыдагъэкIых, медицинэ учреждениехэм памяткахэр, стенгазетэхэр апапэх. Аутизмэ зилэ сабыйхэм янэ-ятэхэр, специалистхэр мы гумэкIыгъом кьытегушылэх, обществэм ыналэ узым нахь кьытырырагъадзэ.

ЫпэкIэ кызырэтлуагъэу, аутизмэ зилэхэм япчъагъэ илъэс кьэс хэхьо. Шэныгъэлэжхэм гумэкIыгъошхо зэрэщылэр кыыхагъэщы. Псауныгъэр кэуэхумэгъэнымкIэ Дунэе организацием илофышлэ-

хэм кызыралорэмкIэ, лъэпкьэу зышчышхэм, амалэу ялэм емылтытыгъэу кьэралыгъохэм зэкIэмми мыщ фэдэ сымаджэхэр кыыхагъэщыгъэх.

Мы узыр зилэм инервнэ системэ хахьорэп, ар зэцэкьо. Апэрэ илъэсищым кыкIоцI а гумэкIыгъор кыыхагъэщы. Мы узыр зилэхэр ежхэм ядунэе цыкIу хэтых, нэмыкIхэм гушылэгъу афэхьунхэр, адэджэгунхэр кьин кьащэхьу. Къэлогъэн фае, мыщ фэдэ уз зилэ цыфхэр зэрэлүш дэдэхэр, лъэныкьо зэфэшхьафхэмкIэ гъэхьэгъэшлэхэр зэрашырэр. Футболист цIэрылоу Лионель Месси, зэкIэми зэльашлэрэ актерэу, режиссерэу Вуди Аллен, гъэхьэгъэшхохэр зилэ композиторэу Вольфганг Амадей Моцарт мы узыр ялэу агъэунафыгъ.

Анахэу мы узыр кызы-

нафэрэр илъэси 2,5-м кьыщегъэжыагъэу 3-м нэс. Узыр хужьырэп, ау ар нахь псынклэу кыыхагъэщы кьэс, щылэныгъэм зэрэщыпсэушт шапхьэхэр нахь псынклэу рагъашлэх.

ГухэкI нахь мышIэми, Адыгэ Республикэм аутизмэкIэ сымаджэу исхэм япчъагъэ хэхьо зэпыт. Кьалэу Мыекьуапэ, мыщ фэдэ уз ялэу клэлэцыкIу нэгырэ 32-мэ врач-психиатрэ альэпллэ. Неврологым ыналэ зытетыр клэлэцыкIу нэгыри 160-рэ фэдиз. Мыщ фэдэ сабый зилэ ны-тыхэр зэкьоу-цагъэхэу гумэкIыгъом дэлажэх. КлэлэцыкIуагъэр ялэгъухэм афэдэу псэунхэм пае амалэу щылэр зэкIэ ашлэ. 2015-рэ илъэсым «Особенные дети Адыгеи» зыфилорэ республикэ общественнэ организацие зэхашагъ. Непэрэ мафэм ехьулэу ащ нэгырэ 25-рэ хэт, ар зышылэм кыкIоцI уахтэу текIыгъэр макIэ нахь мышIэми, ахэм loфыгъоу зэшлуахыгъэр бэ. 2015-рэ илъэсым loныгъо мазэм «Аутизм. Проблемы. Решение» зыфилорэ конференцие ин зэхашагъ. Мы узыр кызызурэ клэлэцыкIуагъэм афэгъэхьыгъэ мэфэкI loфхьэбзэ зэфэшхьафхэр джащ фэдэу рагъэкIокIы.

— Сабыйхэм янахьыбэм

клэлэцыкIу Iыгыплэхэм, еджаплэхэм ащеджэнхэ амал ялэп, сыда плэмэ ахэм хэушхьафыкIыгъэу loф адэзышлэн специалистхэр республикэм илэхэп, — кьылуагъ общественнэ организацием хэт Тамара Трепалинам. — Тисабыйхэр ялэгъухэм афэдэу псэунхэу тыфай, унэм язакьоу имысхэу, клэлэцыкIуагъ ахахьэхэу, ахэм ягъусэхэу дунаим идэхагъэ альэгъоу, щылэныгъэм гъэхьагъэхэр шашыным тыклэхьопсы.

Аутизмэ зилэ сабыйхэм яегъэджен ыкIи яплун нахь хьыллэу щыт. МыекьуапэкIэ мыщ фэдэ сабыйхэр шалыгъынхэу зы клэлэцыкIу Iыгыплэ, щырагъэдженхэу зы гурит еджаплэ кыыхахыгъ.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашьокIэ, республикэ бюджетым илэпэлэчIэгъэнэ фонд кыыхэхыгъэ сомэ мин 400 АР-м гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкIэ и Министрствэ кьыфатлупшыгъ. Аутизмэ зилэ сабыйхэм янэ-ятэхэр зыхэхьэрэ республикэ общественнэ организацием ащкIэ Iэпылэгъу фэхьуштых. Мыщ фэдэ уз зилэ сабыйхэм loф адашлэнэу специалистхэр агъэхьазырыштых. 2016-рэ илъэсым, гъатхэм республикэм щыщ нэгырэ 15-мэ яшлэныгъэхэм

ахагъэхьонэу Москва клоштых. Аутизмэ зилэ сабыйхэм loф адэзышлэшт «ресурснэ педагог» зыфилорэ цIэр нэгыритIумэ, хэушхьафыкIыгъэу шэныгъэ языгъэгъотынэу «тьютор» зыфилорэр нэгырэ 13-мэ ялэшт.

— Тисабыйхэм яегъэдженкIэ, ахэм зэрифэшъуашэу псэунхэ амал языгъэгъотыхэу, Iэпылэгъу кьытфэхьухэрэм зэкIэм лъэшэу тафэраз, — ело Тэмарэ. — Адыгеим и Премьер-министрэу КьумпIыл Мурат, ащ игуадзэу Наталья Широкова, АР-м гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкIэ иминистрэу Хьуажь Аминэт, шлушлэ фондхэм япашэхэм, цыфхэу тикьин кьыддзылэтхэу, тисабыйхэм чэфыр кьафэзыхьыхэрэм кьытфашлэрэр гьунэнчъэу кьытшэхьу. Ахэм ялэпылэгъу кIуачIэ кьытхэлхьэ, ыпэкIи тигъэхьагъэхэм ахэдгъэхьонэу, общественнэ организацием илофшлэн лъигъэкIотэным тыфещэ.

ГЪОНЭЖЫКЬО Сэтэнай.

ТВОРЧЕСКЭ ЗЭЙКІЭГҮ

Зэчый куу гъэшлэгъон зыхэлъ

Гъэтхэпэм и 29-м Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ишлэныгъэ тхылъеджаплэ мэфэкл дахэ шылагъ. Ащ усаклоу, зэдэклаклоу, тележурналистэу, режиссерэу Емыж Мулиэт хэлъжагъ, еджэплэхом истудентхэм алулагъ.

Мэфэкл зэхыхэр кином и Ильэс ыкли ежъ Емыж Мулиэт кызыхыгъэ мафэм (мэлыльфэгүм и 4-м) афэгъэ-хыгъагъ.

Университетым и библиотекаръ шъхалэу Ирина Константиновым тызэригъэгъозагъэмкӀэ, апшээр еджаплэм сэнэхъат зэфэшхыафхэр шызэгъэгъотыхэрэм шлэныгъэ-кы-

лайхэм ямызакъоу, хэгъэгү ыкли лъэпкъ культурэр ашлэныр ищыклагъ.

— Ильэсыр кином фэгъэ-хыгъэшт, ар кыдэтлтыи мылофым тыкъэкӀолагъ, — елобзыльфыгъэм. — Ащи изакъоп, мэлыльфэгүм и 4-м, 2016-рэ ильэсым зэльашлэрэ поэтессэу, зэчый куу гъэшлэгъон лъэныкъуабэкӀэ зыхэлъ

Емыж Мулиэт кызыхыгъэ мафэм тефэу итворчествэ, ипоэзие, ифильмхэм ныбжьыкӀэхэр афэгъэнэлосэгъэнхэр игъоу тлэгъугъэ. Ежъ студентхэри ашхьэкӀэ лофтхьабзэм кыххэдгъэлажъэхэмэ тшӀоигъоу, иусэхэм зафагъэнэлосэнэу ыкли хэти ыгу рыхыгъэм зэлукӀэгүм кыщеджэнэу ятлогъагъ. ЗэкӀэ мыдэу зэпыуцонэу кысщэху.

Творческэ зэлукӀэгүр И. Б. Константиновым ащ пӀызэгъу шуфэс гушылэкӀэ кызызлуи-хыгъ. Залым зибэ чӀэс ныбжьыкӀэхэр кӀэкӀэу Мулиэт ищылэныгъэ ыкли итворчествэ ащ фигъэнэлосагъэх.

Мэлыльфэгүм и 4-м, гъэтхэ охътэ дахэм, Теуцожь районым ит къуаджэу Аскъэлае Мулиэт кызырэхыгъугъэр, къешӀэкыгъэ дунаир гукӀэ пӀэблагъэу, къуаджэр зыкӀэрыс псыхъоу Мартэ илушъшъэ чыа-кӀэ кӀэдэлукыныр икӀасэу, лупкӀэу, шыкӀашлоу кызырэтэджыгъэр, усэным еджаплэм чӀэсзэ зэрэфежъагъэр, ытхы-хэрэр район ыкли хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» кызырарыхъэщтыгъэхэр кылуагъ. ИкӀэсэ литературэм нахь пӀэблагъэ зишымэ шӀоигъоу Москва дэт Литературнэ институтэу М. Горькэм ыцӀэкӀэ шытым зэрэщеджагъэр, кызы-зериухыгъэр, лъэныкъуабэкӀэ гъэзэгъэ зэчый зэрилэм студентхэм анаӀэ тыраригъэдзагъ.

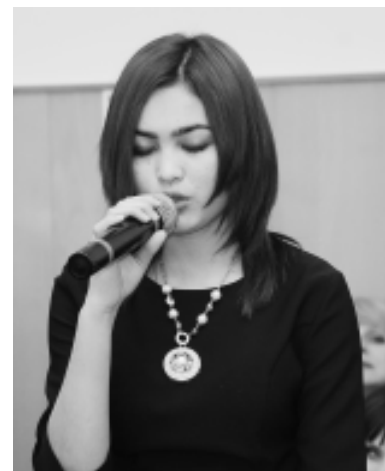
Апшээрэ еджаплэм щеджэхэрэм ащыххэу литературэр, анахъэу поэзиер, зикӀасэхэр Мулиэт иусэхэм ябгукӀагъэ-

хэп, ахэм яджагъэх ыкли агукӀэ анахь аштэгъэхэ лирическэ усэ зэфэшхыафхэм къаджагъэх — Кристина Майлян, Молдовэм шыщ пшъашъэу Татьяна Симаковар, ІзкӀыб къэрал, Непал шыщэу, Ізээн факультетым щеджэу Дахал Приянка, мы факультет дэдэм истуденткэу, Туркмением кыкӀыгъэу Гульмира Пенджиевар.

Емыж Мулиэт лъэныкъуабэкӀэ гъэзэгъэ зэчый зэрэхэлым — зэрэздэкӀаӀом, фильмхэр зэрэтырихыхэрэм, тележурналистикэм фэгъэхыгъэмэ, тарихъ хъугъэ-шӀэгъэ инхэр кызылӀотыкӀырэ къэтынхэр зэригъэхъахыхэрэм, зэрэгупшысэкӀо лофшӀэкӀошхом ягугъу кышыгыгъэ Ирина Константиновым.

Емыж Мулиэт поэтическэ тхылъ пчыагъэ адыгабзэкӀэ ыкли урысыбзэкӀэ кызырэдигъэкӀыгъэр, ипӀесэхэр ыкли нэмыкӀ драматургхэм — А. С. Пушкиным, ІзкӀыб къэралхэм ащыххэм япроизведениехэу зэри-дзэкӀыгъэхэр Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэм исценэ зэрэцагъэуцугъэхэр кылуагъ. Ежъ ыгъэуцугъэ фильмхэу «Навеки с Россией» ыкли «Черкессие султаны Египта» зыфилохэрэр, Емыж Мулиэт илофшӀагъэхэр документальнэ лъапсэ зилэхэу, адыгэ-черкес мамлюкхэу Мысырым ыкли Сирием арысхэм ашхъэ кырыкӀагъэр упкӀэпкӀыгъэу уанэлэу кыизгъэуцохэу ылытагъ.

Студентхэр Мулиэт ыгъэуцугъэ фильмэу «Мысырым

иадыгэ султӀанхэр» зыфило-рэм рагъэпллыгъэх. Тарихъ лъэпсэхшо зилэ фильмэр ныбжьыкӀэхэм ашӀогъэшлэгъоныгъ, ащ ыужым ахэм упчӀэ зэфэшхыафхэмкӀэ — сыдэуштэу мыщ фэдэ темэр кыыхынау хъугъа, фильмэр зэрэтырихыгъэ шӀыкӀэр, чыпӀэу зыщытырихыгъэр, Ізпылэгъу анахь кыфэхъугъэр игухэлъ зэшлуихынымкӀэ, рольхэр хэтхэ къэзы-шыхэрэр, ахэм анэмыкӀхэмкӀи зыкыфагъэзагъ.

Емыж Мулиэт игуапэу ахэм джэуапхэр аритыжыгъэх. Творческэ зэлукӀэгүм ышхьэкӀэ зэригъэрэзагъэр, сыдигъуи нахыжхэмрэ нахыкӀэхэмрэ азыфагу зӀпхыныгъэ зэриллыгъэр ыкли зэрилпыр игуапэу кыыхыгъэщыгъ. Неуцрэ мафэм кыссушт ныбжьыкӀэхэм хэти акыкӀэ, шӀэныгъэкӀэ, амалкӀэ, ІзпӀэсэныгъэкӀэ адэгъащэмэ, кӀэлакӀэхэр гъогу занкӀэ зэрэ-рыкӀоштхэр, ашхьэкӀэ дахэу зыкызырагъотыщтыр ипсалъэ кыххэщыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр мэфэклым Іэшынэ Аслъан кыщытырихыгъэх.

Іофыгъо шъхьалэхэр кыщыцӀэтыгъ

Зидунай зыхъожьыхэрэм япчыагъэ нахь макӀэ шӀыгъэным фӀорышӀэрэ Іофтхьабзэхэм ягъэцкӀэн фэгъэзэгъэ республикэ межведомственнэ коммиссием изичзэу зэхэсыгъо мы мафэхэм шылагъ.

Ар зэрицагъ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ иминистрэу МэрэтыкӀо Рустем. Зэхэсыгъом джащ фэдэу хэлъжагъэх министрэм иапэрэ гуадзэу Галина Савенковар, мы министерствэм иотдел иапшэу Зезэрэхъэ Марыет, СПИД-м пӀэуцужыгъэнымкӀэ Адыгэ республикэ Гупчэм иврач шъхьалэу Людмила Мартяновар, Адыгэ республикэ клиническэ психоневрологическэ диспансерым иврач шъхьалэу игуадзэу Бэгъушъэ Светланэ, нэмыкӀхэри.

Демографием ыльэныкъокӀэ Іофхэм язытет зыфэдэм кытегушылагъ Зезэрэхъэ Марыет. Ащ кызырӀуагъэмкӀэ, 2016-рэ ильэсым пыкӀыгъэ мээитлум кыкӀоцӀ Адыгеим нэбгырэ 879-рэ кыщыхыгъ. БлэкӀыгъэ ильэсым имээитлу егъэпшагъэмэ, пчыагъэр нэбгыри 8-кӀэ нахь макӀ. 2016-рэ ильэсым ищылэ ыкли имээзэ ма-зэхэм тиреспубликэ идунай

ыхъожыгъэу нэбгырэ 1061-рэ цагъэунэфыгъ. БлэкӀыгъэ ильэсым иапэрэ мээитлу егъэпшагъэмэ, ар нэбгырэ 18-кӀэ нахыб. Пчыагъэхэм кызырагъэлагорэмкӀэ, мээитлум кы-

кӀоцӀ республикэм кыщыхыгъэм нахыи зидунай зыхъожыгъэр нэбгыри 182-кӀэ нахыб.

— Непэ зигугъу къэтшыгъэ ушхьагъухэм обществэм ыналэ нахь атыридзэмэ, зидунай зыхъожыхэрэм япчыагъэ кыщыкӀэшт, — игушыӀэ кыщыхыгъэщыгъ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ иминистрэу МэрэтыкӀо Рустем. — ПӀшорыгъэшъ Іофтхьабзэхэр зэхатцэхэу, узыр нахыжхэу кыххэдгъэщэу, ащ зэрифэшъуашэу телазэмэ, цыфым ыгъашӀэрэм хэхъошт. Бэрэ кыхэкӀы сыма-

джэхэм врачым къарилорэр амыгъэцакӀэу, икӀоу замыгъэхъужэу. Ар зэрэмытэрэзыр къагурыдгъэлон, тызэгъусэу гумэкӀыгъом идэгъэзыжынын тыдэлэжъэн фае.

ВИЧ-инфекциер зилэхэм ыкли ащ ыпкъ кыкӀыкӀэ зидунай зыхъожыхэрэм япчыагъэ кыщыгъэкӀэгъэным пӀэ Іофэу ашӀэхэрэм къатегушылагъ Людмила Мартяновар.

— Непэрэ мафэм ехьулэу Адыгеим шыпсээрэ цыфхэм ащыщэу нэбгырэ 750-мэ мыщ фэдэ уз ялэу агъэунэфыгъ. ВИЧ-инфекциехэм апкъ кыкӀыкӀэ тиреспубликэ шыщ нэбгыри 168-мэ ядунай ахъожыгъ. ГухӀкӀ нахь мышӀэми, мы аужырэ ильэсхэм мы уз Іаер кызызыхэрэм япчыагъэ хэхъо, —

кылуагъ СПИД-м пӀэуцужыгъэнымкӀэ Адыгэ республикэ Гупчэм иврач шъхьалэ. — Непэрэ мафэм ехьулэу мы узыр илэу нэбгырэ 540-рэ Адыгеим щӀэпсэу. Ахэм ащыщэу нэбгыри 136-р ары нӀлӀп Ізпылэгъу ищыкӀагъэу ІззӀлӀэ учреждением кьеолагъэр.

ВИЧ-инфекциер кызызэузыгъэ цыфым ипсауныгъэ изытет зэрэщытыгъэм фэдэу хъужы-штӀӀ, ау ищыкӀэгъэ ІззӀгъу уцхэм яшӀо зыхыкӀэ узыр нэмыкӀхэм пахыштӀӀ. Мыр цыфхэм зэпамыхыжыным пӀэ анахъэу анаӀэ зытырагъэтын фӀэ лъэныкъохэм зэхэсыгъом ащытегушылагъэх. ВИЧ-инфекције кызыхагъэщыгъэхэр Ізпылэгъу зэрагъэгъотынэу врачхэм къа-кӀолӀэнхэм пӀэ шӀэгъэн фаехэр джащ фэдэу зэхафыгъэх.

ЗызыукӀыжыхэрэм япчыагъэ нахь макӀэ шӀыгъэным фӀшӀ Іофыгъоу зэшлуахыхэрэм къатегушылагъ Адыгэ республикэ клиническэ психоневрологическэ диспансерым иврач шъхьалэу игуадзэу Бэгъушъэ Светланэ. Ащ кызырӀуагъэмкӀэ, тызхэт ильэсым пыкӀыгъэ уахтэм кыкӀоцӀ нэбгырэ 15-мэ зау-кӀыжыгъ. БлэкӀыгъэ ильэсым мыщ фэдэ иуахтэ егъэпшагъэмэ, а пчыагъэр нэбгыри 5-кӀэ нахыб. Мы гумэкӀыгъор дӀгъэ-зыжыгъэ хъуным пӀэ анахъэу анаӀэ зытырагъэтын фӀэ лъэныкъохэм коммиссием хэтхэр рыгушылагъэх, унэшӀо гъэнэфэгъэхэри ашӀыгъэх.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнэй.

Чыфэхэр афагъэгъущтха?

Непэ Иофыгъо шхъафэу унэгъуабэхэм ялэхэм ащыщ псэуклэ амалхэр нахьышлу шыгъэнхэр. Лэжъапклар зэлубгъэклэнышъ ар къэпщэфын плъэ-кынуу щытэп, къэралыгъом къыритынэуи гугъаплэ зилэр маклэ. Хэкълплэ закъоу нахьыбэм къыхахырэр ипотекар ары.

Специалистхэм къызэралпытагъэмклэ, ащ фэдэ ипотечнэ чыфэ миллиони 3,5-рэ псэумклар Урысыем щагъэпсыгъэу аты. Ахэм япроцент 0,5-р лэклэб къэрал ахъщэклэ къалызыхыгъэхэр ары. Тэ тиахъщэклэ къэплъытэмэ, ар сомэ миллиарди 126-м ехъу.

Ипотечнэ кредитыр хэкълплэ мыдэй фэдэу апэрэмклэ къыпщэхъу, о уиунаеу псэуплэ зэрэуилэщтым гущуагъэ къыпхилхъэзэ огъэпсы, ау... Илъэси 10 — 15, 20-м къаклоц ар птыжыныр лоф псынклэп, илъэс заулэ тешлэмэ чыфэу къыптенагъэр зэтэу зытебгъэ-кыжын гухэлъэу уилагъэри гъэцэкълэжыгъошлу хъурэп. Мары кризисым кыныгъоу кыздихыгъэхэр бэмэ зэхашлагъэх, долларым, еврэм ауасэ лъэшэу дэклоягъ ыклар лэклэб къэрал ахъщэклэ банкым чыфэр къылызыхыгъэхэм ащыщыбэхэм ипотекар амытыжышъу хъугъэ.

А зэпстэури къыдалытагъэщтын, ипотечнэ кредитклэ псэуплэ зэзгъэгъотыгъэ унэгъо ныбжыклэу сабый къызфэхъухэрэм чыфэр къэралыгъом афигъэгъунэу УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм ащыщхэм

предложение кызахыым. Экспертыбэхэм ащ дырагъэштагъ, цыфхэм псэуплэхэр ягъэгъотыгъэнхэмклэ Иофыгъохэр зэшлохыгъэ зэрэхъущтхэм имыза-кьоу, сабыеу къэхъурэри нахьыбэ хъунымклэ ащ шлуагъэ кытыщтэу альытагъ. Арэу щытми, ащ фэгъэхыгъэ законыр къыдэклэным джыри зыпари щыгугъырэп. Къэралыгъо бюджетым кыыхахыгъэу триллион пчъагъэ ащ пэлухащт. Непэ экономикэм кыныгъоу кызэпчыххэрэр къыдэплъытэхэмэ, бюджетым ар ымыуло-чышъунклэ щынагъо мэхъу. Мы гухэлъыр щыланымгъэм щыпхырыщыгъэ хъугъэми, ащ фэдэ фэгъэклотэнхэр унэгъо ныбжыклэ псэуми афамышышъушъушъу кыло.

Гухэкълми, ащ фэдэ хэкъл-

плэ кызауагупшысым унэгъо ныбжыклэу сабыитлу-щы е нахьыбэ зилэу, ипотекарклэ псэуплэ зыщэфыгъэхэхэм ягугъу зымы кышырэп. Ипотекарклэ унэ зыщэфыгъэхэм янахьыбэр ащ фэдэ унагъу. Ахэм джыри сабый къафэхъумэ хэны амышынхэклар хъун, ау тлу-щы зэрысым джыри зы хагъэхъоным фэештыр маклэ, ппун-блэжыныр лэшлэх хъущтэп. Ащ фэшл законыр пштэмэ, зэклар унэгъо ныбжыклэхэр къызэ-лэбгъэуытэнхэ фаеу зыплъытаги экспертхэм къахэкълыгъ. Джащ фэдэу банкхэм ипотечнэ кредитым проценту тырагъахъорэр зэрэбэдэдэр кыыхзыгъэщыгъэу, 3 — 6-м нэсэу кырагъэлыхымэ лэпылэгъушхо хъущтэу зыуагъэхэри щылэх. Процентхэр кырагъэлыхымэ джы ипотекар зыгъэпсымэ зышлоигъохэмклэ лэрыфэгъу хъущт, ау къалызыхыгъахэхэу чыфэр зытыжыххэрэм ялоф ащ къыгъэпсынклэщтэп. Арэу щытми, мы предложениехэм ащыщ зы нэмылэми дырагъаштэу, ащ фэгъэхыгъэ закон аштэмэ, шлуагъэ кызырихышътым ло хэлъэп, лэпылэгъу зыфэхъунэу тикъэралыгъо исыр маклэп, ау непэ ар гъэцэклагъэ хъуныр зымы ышлэш хъурэп. Гуцылэм пае, Мыекъуапэ щыпсэурэ унэгъо ныбжыклэхэм ащыщэу ипотекар къызфигъэфедэзэ псэуплэ зыщэфыгъэу гуцылэгъу тызыфэхъугъэхэм мары кыталуагъэхэр:

Рэмэзан, Мыекъуапэ щэпсэу, ипотечнэ кредитклэ псэуплэ ыщэфыгъ.

— Мазэм сомэ мини 10-м ехъу сэты, ар лэшлэхэп. Сэ силэжъапклар инахьыбэр банкым фэкложы, тызэрэпсэурэр сишъхъэгъусэ кыгъахъэрэр ары плэми хъущт. Зы сабый тил, ар маклэ, ау плугъуае хъуным тытещыныхъэ. Иофыгъоу къалэтыгъэр пхырыкыгъэмэ дэгъу дэдагъ, ау сшлэш хъурэп агъэцэкълэнуу. Тэщ фэдэу къэралыгъом исыр бэдэд, ахэм яипотекэхэм атефэщт мылькур къэралыгъом тыдэ кыырихышъта.

Альбина, Мыекъуапэ щэпсэу, ишъхъэгъусэрэ ежыррэ ипотекарклэ псэуплэ къащэфыгъ.

— Ипотекэм къэдлэжырэр пэлэжъабы плэми хъущт, кризисыри ащ джы кыыхахъожыгъэшъ, кын тызыхэтыр. Сабый тилэп, тыфай шхъаеми тымыплушъуным тытещыныхъэ. Тэ тизакъоп ащ фэдэу къэралыгъом исыри, лэпылэгъу горэ

кытфауагупшысыгъэмэ дэгъугъэ, ау сэ сшъхъэклэ сшлэш хъурэп. Законыр аштагъэми, ар зынэсыщтхэр хэшыпыкларгъэщтых сшлэш.

Урысыем исубъектхэм ащыщхэм ипотечнэ кредитклэ псэуплэ зыщэфыгъэхэм къэралыгъо лэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ шыклэ зэфэшъафхэр кыыхахыгъэх. Гуцылэм пае, социальнэ ипотечнэ чыфэр зыгъэфедэгъэу Татарстан исхэм квадратнэ метрэ 18-м телъытагъэу кыызэкламыгъэкложыщт субсидиехэр аратых. Республикэу Мордовием ипотека зытырэ унагъом ящэнэрэ сабыир кызыфэхъуклар, чыфэу телъым ипроцент 30, яплэнэрэр кыфэхъумэ, зэкларэ ащыфагъэгъу. Тверской хэкум ящэнэрэ е нахьыбэ кызырихыгъэхэу унагъом ипотечнэ кредитэу телъым ипроцент 50-р щафагъэгъу. Субъект пэпч хэкълплэ горэ кыгъотынэу фитыныгъэ ил, ау зэпстэуми яамал зэфэдэп. Экспертхэм ар къыдалытэзэ, къэралыгъом зэрэщытэу зы шыклэ кыщыгугупшысыгъэныр нахьышлоу альытагъ. Гъэцэклагъэ хъущтмэ уахтэр ары кызыгъэлъэгъоштыр.

ХЪУТ Нэфсэт.

Илэпэщысэхэм гур къагъэчэфы

Зисэнэхъат гуахъо хэзыгъуатэу, ар кызыдэхъоу щылэ цыфыр маклэп. Джащ фэдэу илэшлагъэхэмклэ лъэпкъ культурэр кызылотыклэр цыфэу тилэр бэ. Непэ зигугъу къэсшы сшлоигъо бзылфыгъэр зэу ахэм ащыщ.

Гъобэкъое къоджэ культу-рэм и Унэ илофшлэу Еутых Марыет искусствэм ищыланымгъэ зырипхыгъэр тлэклэ шлагъэ. Ар нысхъэпэ театрэу «Пшысэ» ыклар бгъэфедэн плэекларэ искусствэу «Тхыпхъэ» зыфилорэ кружокхэм япаш.

Марыет творческэ гупшысаклар зыхэлъ цыф. Радзыжыклар унэгъэхъахыгъэ пкыгъоми ришлэлэн къегъоты, псэ кыпегъэкълэжы. Бзылфыгъэ гушлэбзыу, нэутхэ. Нысхъэпэ цыклоу ыдыхэрэм шъошэ зэмылэуажыгъоу ащылэжэхэрэм ар къаушыхъаты. Илэпэщысэхэм ухахлэпклэ, гур къагъэчэфы, клэлэцыкларгъом ухащэ. Псэ зыпытэу, джыдэдэм къыбдэгущы-лэщтым фэдэх. Ежыми игуа-пэу ахэм якъэбар къелуатэ:

— Адыгэ лъэпкъым ишэн-хэбзэ зэхэтыклэхэр, ишъуашэ-

хэр, агъэфедэщтыгъэ пкыгъо-хэр силэпэщысэхэмклэ къесэло-тыклар. Нысхъапэ пэч мэхъэ-нэ ыклар купч гъэнэфагъэ кло-цылъ. Ахэр кытклэхъухэрэ лэужхэм ашлогъэшлэгъон хъу-ным, язгъэшлэным сыпылъ.

Нысхъапэхэр шэкл зэфэ-шъафхэм ахешыклар. Гъэ-шлэгъонэу егъэклараклэх, егъа-лэх, палохэр ащелъэх, шъхэтэ-хъохэр атырэхъох. Джащ фэдэу дэжые быракъхэр, лэнэ лъэкъуишхэр, чы палохэр Ма-рыет ешых. Бжъэ бэшэрэбхэ-ри ыгъэхъаолыхэрэп, лэпэщы-сэ зэмылэуажыгъохэр ахэм ахэбзыклар. Илэшлагъэхэр рес-публикэм къэгъэлъэгъон зэфэ-шъафэу кыщызылаухыхэрэм арегъэхых, ялауреат хъоуи бэрэ кыыхэклар.

Ятэшыпхъоу Стлэшъу Мирэ сыдигъуи щысэтэхыплэу илагъ. Марыет ащ лоф дишлэнэу 1994-рэ илъэсым Адыгэкълэ щыри-гъэжыагъ. Нэужым Гъобэкъуае кыгъэзэжыгъ. Кружокэу ари-гъэхыхэрэм нэбгырэ 15 фэдиз къякларуагъ. Искусствэр, культуэрэ ныбжыклэхэм алы-

гъэлэсыным дэмышъхъа-хэу Марыет дэлажъэ. Клэлэцыклархэм лъэшэу ашлогъэшлэгъонэу, ягуа-пэу яклэлэегъаджэ ыло-рэм едэлх, лэпэлэсэ-ныгъэу хэлъыр кызы-лэклагъахъэ. Ны-тыхэмэ зэгурьлоныгъэ адыри-лэу, кыфэрэзэх.

Еутых Марыет дэн-бзэным нэмыклэу спек-таклэхэр егъэуцх. Шъо-лпыр зэфэшъафхэм ащыклорэ зэнэкъокъу-хэм, лофтхъэбзэ зэфэ-шъафэу культуэрэм ыланэныкларлэ зэхашэ-хэрэм тигущылыгъу ыгъэ-сэрэ клэлэцыклархэр ахэ-лажъэх, къащыхэщых, хагъэунафыкларэ чыплэ-хэр кыышдаых. Рес-публикэм ыклар районым, нэмыкл шъолъырхэмэ ацлэклэ щытхъу тхылы-бэхэр Марыети, ыгъэсэ-рэ клэлэцыклархэмэ къа-фагъэшъошагъэхэу ялэх.

Мэфэкл лофтхъабзэ-хэу къуаджэм щызэхашэхэ-рэм Марыет спектаклэхэр кышцагъэлъагъох. Ащ даклоу къуаджэу Гъобэкъуае илъэс 1520-рэ зэрэхъурэр хагъэуна-фыклар зэхъум, «Тхыпхъэ» зы-филорэ кружокым клохэрэм мэфэ-клар зыщыклогъэ чыплэхэр агъэкларэклагъэх.

Марыет илофшлэн зэрэфэ-лэпэлэсэм фэдэу унэгъо дахи-ылэн ыланэныгъэ. Шъхъэклафэ

зыфишыхэрэ пшы-гуащэхэм альэхэс, зэгурьлохэу зэдыщы-лэх. Ишъхъэгъусэрэ ежыррэ сабыищ зэданлу. Шлу ыльэгъу-рэ лофшлэнэу зыпылым джы-ри тапэклэ рылэжъэшъунэу, ти-лэужхэм лъэпкъ гупшысэр илэ-пэщысэхэмклэ алыгъэлэсынэу тыцэгугъы.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтым итыр: **Еутых Ма-рыет.**

ТИТХАКИОХЭУ МЭЛЫЛЬФЭГЪУМ КЪЭХЪУГЪЭХЭР

Шъхъэклафи уаси зыфыуагъэшлы

мэт техникумым члэхъагъ, агроном сэнэхъатыр ащ цигъотыгъ. Полиграфическэ институту Москва дэтым Юсыф 1933 — 1935-рэ илъэсхэм щеджагъ.

1935 — 1938-рэ илъэсхэм хэку гъэзетэу «Колхоз быракъым», «Социалистическэ Адыгеим» иредакции, 1938 — 1942-м Адыгэ шлэныгъэ-ушэтэкло институтым Ioф ащишлагъ.

Хэгъэгу ззошхор къызежъэм, Юсыф чанэу ащ хэлэжъагъ, апэм батальоным икомиссарэу, нэужым фронтовой гъэзетым икорреспондентэу. Зэо наградэхэр — орденхэр, медальхэр илэхэу Адыгэ хэкум къыгъэзэжыгъ.

Лъэустэн Юсыф ытхыхэрэр 1930-рэ илъэсым къыщыублагъэу хиутыщтыгъэх. ЩэлэфэкIэ литературнэ творчествэм фэшъыпкъагъ: рассказхэр, повестыхэр ыкIи романхэр, тхылъ 20-м нахыбэ адыгабзэкIэ ыкIи урысыбзэкIэ къыдигъэкIыгъ. «Аминэт» (1936), «Гъогур Iу-хыгъ» (1938), «Адыгэ новеллэ-мэс», «Къушхъэр къэнэфы», «Ожъубанэкъохэр», «Пшъашъэмэ янэфылъ», «Зы бын итхыд», «Насып нал», «Лыгъэм ихыишъ» зыфиохэрэмкIэ анахъэу тхылъеджэхэм ар зэлъа-шлагъ. Мыхэр егъаджэн программэхэм ахэтых.

Лъэустэн Юсыф очерк жанрэр, пьесэхэри ытхыхэр къыдэхуштыгъ. Ипсэсэхэу «Нал-мэс», «Нэфсэт игъогъухэр» зыфиохэрэр илъэс зэфэшъхъафхэм Адыгэ драмтеатрэм исценэ шагъэуцугъэх. Адыгэ гушылэжъхэм яугъоикъын-къыдэгъэкIын фызэшIокIыгъ. Адыгэ пшысэхэм якъы-хэутыни хэлэжъагъ.

Лъэустэн Юсыф зэдзэкIын Ioфми илахышхо хэлъ. Л. Толстоим иповестэу «Хаджи-Мурат», Н. Островскэм ироманэу «Как закалялась сталь», (гъусэхэр илэхэу), нэмыкI урыс тхакIохэм яехэри Лъэустэным адыгабзэкIэ зэридзэкIыгъэх.

Литературнэ, общественнэ Ioфхэм чанэу зэрахэлэжъэрэм пае орденэу «Знак Почета» зыфиохэрэр тIогъогъо ыкIи мэфэкI медальхэр къыратыгъэх. Лъэустэн Юсыф 1939-рэ илъэсым къыщыублагъэу СССР-м итхакIохэм я Союз хэтыхъ, хэкумкIи, къалэмкIи народнэ депутатэу хадзыгъагъ. «Адыгэ Республикэм инароднэ тхакIу» зыфиохэрэ цIэ лъапэр къыфаусыгъагъ, УФ-м культурэмкIэ изаслуженнэ Io-фышI. Лъэустэн Юсыф Украинэм ит селоу Дьяковым, къалэу Мыекъуапэ яцIыф гъэшлуагъ.

Джаш фэдэ гъогу зафэх хэти творчествэм фэгъэзагъэхэм пхырашыхэрэр, ахэр ухэтми пшIэнхэм мэхъанэ иI — о пшъхъэкIэ зы шылэныгъэ мурад горэм укыфагъэуштыт ыкIи уфашэщт.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

Адыгэ лъэпкъ литературэр щылэ зыхъугъэр илъэс 80-м къехъугъэми, ар джыри лIэшIэгъубэ, илъэс минхэр къызэпызычыгъэхэм ялбытыгъэмэ ныбжьыкI. Ау илъэси 100 ныбжьым зэрэклахъэрэр къыдэплъытэмэ, хэпшIыкIэу, зэрифэшъуашэу лъэныкъуабэкIэ зэрэхъагъэр ыкIи зэрэхахъорэр нафэ. ИI купкIи, иI шъуаши. Уахътэм лъэпкъ художественнэ гупшысэри, бзэри, гъэпсыкIэ-къэтыкIэ хабзэхэри нахъ щэпсыхъэх.

Адыгэ литературэм ихэгъэхон-зыкъегъэлэтын зишъыпкъэу дэлэжъэрэ тхакIо лэпчъыцIэ епIоныр епэсыгъ: шъхъэкуцI Ioфшлагъэм нахъ Ioфышхо мэхъужъа?!

Непэ клэкIэу зыцIэ къес-лоштхэр мэлыльфэгъу мазэм, илъэс зэфэшъхъафхэм къэхъугъэ творческэ цыфхэр арых. Мэлыльфэгъур ахэмкIэ байхъазыр. Алфавит зэкIэпкъыкIуа-клэмкIэ тыкыкIын.

Гъыщ Рахъмэт

Гъыщ Рахъмэт Нурбий ыпхъур Шэуджэн районым ит къуаджэу Хъакурынэхъаблэ мэлыльфэгъум и 6-м, 1963-рэ илъэсым къыщыхъугъ.

Мыекъопэ мэкъумэш-хъызмэт техникумыр къыухыгъ. 1996-рэ илъэсым М. Горькэм ыцIэкIэ щыт Литературнэ институтэу Москва дэтым щеджагъ. ИкIэлэгъу-ныбжьыкIэгъум къыщыкIэдзагъэу литературэр икIасэу, тхэныр къыдэхъоу къэтэджыгъ.

Гъыщ Рахъмэт ытхыхэрэр 1979-рэ илъэсым къыщыублагъэу къыхеутых.

Иапэрэ усэхэр Шэуджэн район гъэзетэу «Заря» ыкIи гъэзетхэу «Комсомолец Кубани», «Пионерская правда» зыфиохэрэм къарыхъагъэх.

1988-рэ илъэсым щегъэжъагъэу журналхэу «Зэкъошныгъэм» ыкIи «Жъогъобыным» итхыгъэхэр къадэхъэх. Гъыщ Рахъмэт анахъэу зэрашлагъэр

клэлэцIыкIухэм апае ытхыгъэ рассказхэр адыгабзэкIэ зыдэтхэу «Пшэсэн шынагъу» ыкIи урысыбзэкIэ «Злая крапива» зыфиохэрэ тхылъитIур ары, Адыгэ тхылъ тедзаплэм 1991-рэ илъэсым къыщыдэкIыгъэх.

Гъыщ Рахъмэт УФ-м итхакIохэм я Союз 1996-рэ илъэсым щегъэжъагъэу хэт. Москва щэпсэу.

Емыж Мулиэт

Емыж Мулиэт Ибрахымэ ыпхъур Теуцожь районым ит къуаджэу Аскъэлае мэлыльфэгъум и 4-м, 1951-рэ илъэсым къыщыхъугъ.

Литературэр, музыкэр куоу зэхишIэу къэтэджыгъ, къоджэ еджаплэм чIэсызэ тхэныр ригъэжъэгагъ. Гурыт еджаплэр къыухи, Краснодар дэт музыкальнэ училищым ивокальнэ отделение чIэхъагъ, Адыгэ къэралыгъо клэлэегъэджэ институтым филологиемкIэ ифакультет илъэситIо щеджагъ, ЕтIанэ Москва дэт Литературнэ институтэу М. Горькэм ыцIэ зыхырэр 1980-рэ илъэсым къыухыгъ. Адыгеим къэкIожьы,

Адыгэ драмтеатрэм литературнэ IoфыгъохэмкIэ иотдел ипашэу 1985 — 1991-рэ илъэсхэм Ioф ышлагъ. 1991 — 1993-хэм AP-м ителерадиокомпание иредакторыгъ. 1993 — 1994-рэ илъэсхэм журналэу «Зэ-

къошныгъэм» поэзиемкIэ иотдел ипэцагъ.

Емыж Мулиэт ытхыхэрэр 1967-рэ илъэсым щегъэжъагъэу къыхеутых. Район гъэзетым, журналэу «Зэкъошныгъэм» ахэр къарыхъэщтыгъэх. Мулиэт иусэхэр ныбжьыкIэ тхэкIо куп зэхэтым ятхылъэу «Гъэтхэ къэгъагъэхэр» (1970) зыфиохэрэм апэрэу къыдэхъагъэх. Ащ ыуж ежэ итхылъ зэфэшъхъафыбэ: «Къэзыгъэзэжыгъэ оредхэр», «Тамыгъэ шъэф», «Нэфынэ лъагъ», «Къэгъэгъэ шлуцI», «Тхэлъэлэу», урысыбзэкIэ «Горное озеро» (1984), нэмыкIхэри къыдигъэкIыгъэх.

Мулиэт ипсэсэу «Уадыгба, клап!» зыфиохэрэр адыгэ театрэм шагъэуцугъ. ЗэдзэкIын Ioфыр къыдэхъу ыкIи ащкIэ литературэ IoфшIэгъабэ иI. Киносценариехэр етхых, ахэмкIэ фильмэхэр шыгъэнхэм дэлажъэх.

М. Емыжым кинороман ытхыгъ «Невольник чести» ылоу. Ар адыгэ пшъэшъэжъыеу илъэси 4 зыныбжьэу атыгъуи ашагъэм, Францием шаплугъэм къырыкIуагъэм фэгъэхыгъ.

Емыж Мулиэт УФ-м итхакIохэм я Союз 1990-рэ илъэсым щегъэжъагъэу, театрэ IoфшIэхэм я Союзи ахэт. ЫкIуачIэ из, бэ фызэшIокIырэр.

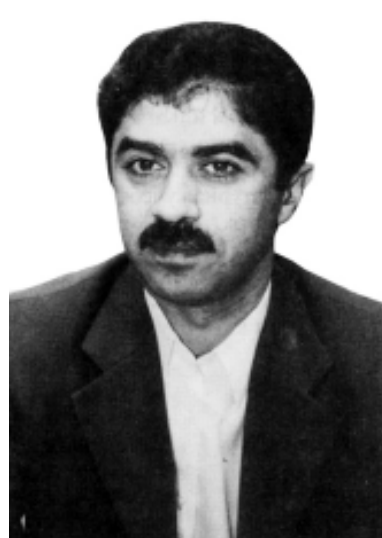
Къуикъо Шыхъамбий

Кошхъэблэ районым ит къуаджэу Еджэркъуае мэлыльфэгъум и 3-м 1963-рэ илъэсым Шыхъамбий къыщыхъугъ.

Гурыт еджаплэр къызеухым, Адыгэ къэралыгъо клэлэегъэджэ институтым филологиемкIэ ифакультет илъэси 3 щеджагъ. Ащ ыуж Москва дэт Литературнэ институтэу М. Горькэм ыцIэ зыхырэм чIэхъажьы, 1989-рэ илъэсым ар къыухыгъ.

1983 — 1985-рэ илъэсхэм дзэм къулыкъур щыхыгъ. 1989 — 1994-хэм Адыгэ тхылъ тедзаплэм иредакторэу Ioф ышлагъ. 1994 — 1996-хэм журналэу «Зэкъошныгъэм» иредактор шъхъэлагъ. 1996-рэ илъэсым къыщыкIэдзагъэу, джынепэ къызнэсыгъэм Адыгэ тхылъ тедзаплэм идиректор.

Къуикъо Шыхъамбий изэчыи пасэу къэнэфагъ, къоджэ еджаплэм чIэсыгъ иусэхэр район гъэзетэу «Путь Ильичам», хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» къарыхъэхэ зэхъум. Иапэрэ усэ тхылъэу «Мазэм инаф» зыфиохэр 1987-рэ илъэсым къыдэкIыгъ. Ащ къыкIэ-лъыкIуагъэх «ГъашIэр псыкъефэх», «Гугъэм илъягу», «Звез-

да кочующего неба», «Хэшыпкылыгъэхэр» зыфиохэр адыгабзэкIэ ыкIи урысыбзэкIэ къыдэкIыгъэхэр.

Шыхъамбий AP-м и Къэралыгъо шлухъафтын литературэмкIэ къылэжыгъ. Иусэхэм ащыщхэр журналхэу «Студенческий меридиан», «Литературная учеба», «Наш современник» зыфиохэрэм къыхауыгъэх. 1992-рэ илъэсым къыщыублагъэу УФ-м итхакIохэм я Союз хэт.

Лъэустэн Юсыф

(1913 — 1988)

ТхэкIо нахыжъхэм ащыщэу Лъэустэн Юсыф Ибрахымэ ыкъор адыгэ литературэм лъэгъо ин щыпхырызыщыгъ.

Мэлыльфэгъум и 25-м, 1913-рэ илъэсым Теуцожь районымкIэ къуаджэу Шыхъанчэрыехъаблэ (щылэжъэп) къыщыхъугъ.

Лъэустэн Юсыф апэрэ адыгэ еджэгъэ-гъэсагъэхэм ащыщ. 1930-рэ илъэсым мэкъумэш еджэлэ-интернатэу Красногвардейскэ районым ит къутырэу Киселевым къыщызэлъахыгъагъэр къыухи, мэкъумэш-хъыз-

къ. Мыекъяупэ,
гъэтхапэм и 18, 2016-рэ илъэс
N 2

«НАЛМЭСЫМ» ИКОНЦЕРТХЭР

Абхъазым къыщышъошт

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ къэшъокло ансамблэу «Налмэсыр» зызэхащагъэр ильэс 80 зэрэхуэрэм фэгъэхьыгъэ концертхэр къетых. Мэлыльфэгүм и 4 — 10-м тиартистхэр Абхъазым щыбэштых.

«Налмэсыр» ихудожественнэ пащэу Хъоджэе Аслъан къызэрэтиуагъэу, Сыхуым, Ачамчирэ, Гуаутэ, нэмыкхэм концертхэр ащыклоштых.

Суоэтым итыр: «Налмэсыр» къэшъо.

ТИЗЭҮКІЭГЪУХЭР

Анахь дэгъур Асиет

«Культурэм илофышлэ анахь дэгъу» зыфиорэ зэнэкьокъур Мыекъуапэ щыкӀуагъ.

Апэрэ лъэгаплэ зилэ дипломыр ТэхьутэмькӀое районим культурэмкӀэ и Унэ иметодистэу Хъуажэ Асиет фагъэшъошагъ, шлухъафтынэу сомэ мин 30 ратыгъ.

Асиет тыфэгүшлэ, игъэхьагъэхэм ахигъэхьонэу фэтэлэ.

ФУТБОЛ

Мыекъопэ футбол клубэу «Зэкъошныгъэм» 2015 — 2016-рэ ильэс ешлэгүм пеублэжы. Апэрэ зэлукӀэгъур мэлыльфэгү мазэм и 3-м тикъалэ щырибэшт. «Зэкъошныгъэм» иешлӀахэм, пащэхэм гъзетеджэхэр ащытгэгъгъуазэх.

Натхъо Адам — клубим иди-ректор шъхьал.

Чэгъэдыу Бибэрт — тренер шъхьал.

Аулъэ Рэщыд — клубим ипащ.

КуцмэзыкӀо Станислав — администратор.

Купин Петр — водитель.

Алый Тимур, Беляев Валерий — медицинэм илофышлэх.

Хъокло Къэплъан — тренер.

КъумыкӀу Артур — къэлэ-пчъэутхэм ятренер.

ЕшлӀахэр

Такъый Руслъан, Манченко Юр, Квитченко Виталий, Датхъужэ Адам, МыкӀо Абрек, МыкӀо Мурат, Хъаний Тимур, Къонэ Амир, Ахмедханов Риз-

Неущ рагъэжъэжы

ван, Джамилев Султан, Соблиров Жантэмыр, Туаев Герман, Шэуджэн Борис, Къапэ Артур, Кавтарадзе Нодар, Малыш Максим, ДелэкӀо Аскэр, Бугулов Георгий, Устюжанин Андрей, Бидов Ислам, Къэжъар Назир, Маренич Александр, Абазэ Астемир, Поликутин Илья, МэщыкӀо Хъачим, лӀащэ Анзор.

ЗэлукӀэгъухэр

Мыекъуапэ щыкӀоштхэр

3.04, тхъаумаф

1. «Зэкъошныгъ» — СКА

18.04, блыпэ

2. «Зэкъошныгъ» — «Астрахань»

03.05, гъубдж

3. «Зэкъошныгъ» — «Афыпс»

17.05, гъубдж

4. «Зэкъошныгъ» — «МэщыкӀу»

24.05, гъубдж

5. «Зэкъошныгъ» — «Алания»

Хымэ ешлӀаплэхэр

11.04, блыпэ

1. «Биолог» — «Зэкъошныгъ»

25.04, блыпэ

2. «Краснодар-2» — «Зэкъошныгъ»

10.05, гъубдж

3. «Терек-2» — «Зэкъошныгъ»

30.05, блыпэ

4. «Черноморец» — «Зэкъошныгъ».

АТЛЕТИКЭ ОНТЭГЪУР

Лъэшым узылӀепещэ

Къыблэ шъольырым атлетикэ онтэгүмкӀэ изэнэкьокъу гъэтхӀапэм и 31-м Мыекъуапэ шаублагъ. Ростов, Волгоград хӀукхэм, Краснодар краим, Къалмыкым, Адыгеим ябатырхэр тиреспубликэ щызэлукӀагъэх. Бзыльфыгъэхэри зэнэкьокъум хэлажэх.

— Европэм ичемпионхэр, Урысыем спортымкӀэ изаслуженнэ мастерхэр, хэгъэгум ихэшыпыкыгъэ командэхэм ахэтхэр медальхэм афэбанэх, — къытиуагъ Адыгэ Республикэм атлетикэ онтэгүмкӀэ икӀэлэцӀыкӀуныбжыкӀэ спорт еджаплэ иди-ректорэу Сихъу Рэмэзан. — Мыекъуапэ гъэхьагъэ щызышырэ спортсменхэм хэгъэгум, Европэм, дунаим язэлукӀэгъухэм зафагъэхъазырышт.

— Апэрэ мафэм зэнэкьокъухэр гъэшлӀэгъонэу кӀуагъэх. Краснодар краим кыкыгъэхэр анахь

лъэшхэм ащыщых, — зэдэгүшылэгъур лъегъэкӀуатэ тренер-кӀэ-лӀегъаджэу, зэнэкьокъум исудьяу Чэмбэху Анзор.

Кошхъаблэ щӀаплугъэ Хъышт Хъазрэтбий, кг 56-рэ, ятӀонэрэ чыплӀэр къыдихыгъ, тренерхэр ВыкӀэ Рэщыдэрэ Сихъу Аслъанрэ. Кобэщыч Аслъан медальхэм апэблӀэгъагъ, ау купэу зыхэтым батырэу щызэлукӀагъэхэм ашӀокынуэ хъугъап.

Къыблэм изэнэкьокъу тыгъуасэ аухыгъ.

Сурэтыр зэнэкьокъум къыщытетхыгъ.

Зэхъыщагъэр ыкӀи къыдзыхгъэкӀырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкӀэ ИохъэмкӀэ, ІэкӀыб кӀэралхэм ащысэурэ тилъэпкӀэгъухэм адырӀа зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшылӀэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкӀыжъ зыхырэ секретары: 52-16-77.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИохъэмкӀэ, телерадиокъэтынхэмкӀэ ыкӀи зӀлы-ІэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплӀэ гъэжорышлӀа, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкӀэмкӀи пчъагъэр 5063

Индексхэр 52161 52162

Зак. 156

Хэутыным узщыкӀэтхӀанэу щыгъуахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкӀэтхӀэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалӀэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэшлӀэкӀо Саид

ПшъэдэкӀыжъ зыхырэ секретары

Гъогъо Зар

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.